BIULETYN KOWIEŃSKI
WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3

Nr. Wilno, dnia 12 czerwca 1930 roku. **280.**

Treść numeru:

----oooooo§ooooooo----

§

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"Lietuvos Zinios" o faszystowskiej orjentacji narodowców.

"Lietuvos Zinios" Nr.129 z dn.10.VI.1930 r.Art.p.t."Dwie podróże". Streszczenie:

Przed kilku dniami Związek narodowców wysłał swą delegację do Włoch. Celem tej podróży jest zapoznanie się z ustrojem faszystowskim i z zasadami jego organizacji. Inni sądzą, że jest to tylko zwyczajna rewizyta, jeszcze inni przypuszczają, że delegacja ma naradzać się w Watykanie nad interpretacją niektórych paragrafów konkordatu. Wszystko to jest możliwe. Mniejsza jednak, w jakich sprawach będą obradowali delegaci narodowców. Najdonioślejszym jest sam fakt tej podróży. Nasza rządząca partja przez wysłanie swej delegacji wobec całego świata zaakcentowała szczególną sympatję do włoskich faszystów. Ponieważ ustrój ten istnieje tylko we Włoszech i w innych krajach nie cieszy się sympatją, więc i my, małe państwo, wykazując stronniczość w swej polityce, nie oddajemy usług interesom swego kraju. To też ta podróż wydaje się więcej niż nieobmyślana.

Że Włochy niezbyt cenią naszą przyjaźń - o tem już nieraz mieliśmy okazję przekonać się. Zachowanie się przedstawiciela Włoch w Lidze Narodów i naogół niezwracanie przez rząd włoski uwagi na "liliputci kraj" nie pozwalają poprostu zrozumieć, co nas może wiązać z Włochami.

Już potem, jak Mussolini wyniośle powiedział, że faszyzm nie jest na eksport i przez to wyśmiał wszystkich naśladowców faszyzmu, podróżować w celu studjowania ustroju byłoby zbyt wielkiem poniżeniem.

Jeżeli już szukać sympatji u uczyć się ustroju, to od naszych bliższych, skandynawskich sąsiadów, można było o wiele więcej się nauczyć. Posiadają oni ustrój trwały i do takiego powinniśmy dążyć. To też te dwie podróże, dwa objawy sympatji tak się zbiegają, iż nie możemy nie podkreślić, że orjentacja w tym kierunku nic da nam żadnej korzyści, a jedynie tylko nastręczy trudności.-

"Lietuvos Aidas" o zmianie statutu Uniwersytetu Litewskiego.

"Lietuvos Aidas" Nr.129 z dn.10.VI.1930 r. Art.p.t."Nowy statut Uniwersytetu". Streszczenie:

7-go czerwca został ogłoszony nowy statut uniwersytetu. W nowym statucie wyższy personel naukowy zwołuje albo wybiera w drodze konkursu wydział, mianuje go prezydent republiki. Naturalnie opozycja zacznie wołać, że anuluje to autonomję uniwersytetu, jeżeli prezydent wyznacza profesorów. Na zarzuty te jednak można odpowiedzieć, że autonomja istnieje, gdyż, chociaż wyższy personel mianuje prezydent, a docentów zatwierdza minister oświaty, jednak wyznaczeni mogą być tylko ci, których wybrał wydział i bez jego zgody rząd nikogo wyznaczyć nie może. Coprawda, dotychczasowej absolutnej autonomji wyznaczania personelu naukowego niema. Sądzimy jednak, że autonomja taka niczby uniwersytetowi nie dała. Dla nikogo nie jest tajemnicą, że na niektórych wydziałach wytworzyły się pewne, niemające nic wspólnego z nauką sympatje i antypatje, które decydowały o personelu. W naszym małym kraju inteligenci nietylko wzajemnie się znają osobiście, lecz i utrzymują stosunki; pozatem prawie cała inteligencja brała udział w polityce i często w ten sposób o zapro-

szeniu kandydata decydowały nie jego kwalifikacje naukowe, lecz różne okoliczności. To też ograniczenie absolutnej autonomji może wpłynąć jedynie dodatnio na dobór personelu.

Z drugiej strony, uniwersytet jest instytucją, utrzymywaną przez rząd, przygotowuje kandydatów na urzędników i z tego względu rząd powinien mieć jakie takie prawo kontroli.

Następnie nowy statut ustala, że członkowie personelu mogą pełnić służbę w urzędach jedynie za zgodą gabinetu ministrów. Ma to również doniosłe znaczenie. Obowiązki docenta uniwersytetu są tak odpowiedzialne i wymagają tyle pracy, że przygotowanie do tych obowiązków pochłania cały czas przy intensywnej pracy. U nas wytworzył się pogląd na docenturę uniwersytecką, jako na jakiś dodatek. To też sądzimy, że reforma ta jest nietylko korzystna, lecz i konieczna.

Istniej prócz tego inna nienormalność, która personelowi przeszkadza w wykonywaniu jego obowiązków - to zbyt wielka ilość odczytów. Ponieważ za odczyty płaci się oddzielnie, niektórzy profesorowie biorą tyle odczytów, że i przy najlepszych chęciach niema poprostu fizycznej możliwości odpowiednio do nich się przygotować. To też nowy statut przewiduje, że wygłoszenie więcej niż osiem odczytów w tygodniu możliwe jest tylko za zgodą ministra oświaty. Rektora, prorektora i sekretarza rada uniwersytecka wybiera nie na jeden rok, jak dotychczas, lecz na trzy lata. Mianuje ich również prezydent republiki. Dziekani i sekretarze wydziałów również wybierani są na trzylata, nie wymagają jednak nominacji.

Według starego statutu, pieczę nad majątkiem uniwersyteckim sprawował senat. Obecnie w tym celu senat wybiera z profesorów oddzielną radę gospodarczą, której przewodniczy rektor.

Liczba wydziałów pozostała bez zmiany: siedem, jak i poprzednio. Liczba katedr we wszystkich wydziałach, za wyjątkiem wydziału ewangeliczno-teologicznego, została zmniejszona przez przydzielenie poszczególnych przedmiotów do innych katedr, albo mniej potrzebne rzeczy przekształcając w lektury. W ten sposób w wydziale humanistycznym zamiast 18 katedr, będzie 12, prawnym - zamiast 15 - 13, matematyczno-przyrodniczym: zamiast 22 - 12, medycznym: zamiast 28 - 17 /Zniesiono cały dział weterynaryjny/, w wydziale technicznym zamiast 17 - 11.

Przy tworzeniu naszego uniwersytetu wzięto zbyt szeroki rozmach i oprócz tego utworzono wiele równoległych katedr. Obecnie można naprawić błędy przeszłości i bardziej przystosować do naszych potrzeb. Najwięcej nieracjonalnieutworzył się u nas wydział teologiczno-filozoficzny. Zamiast wydziału teologiczno-filozoficznego powstał oddzielny uniwersytet, ze swą sztuką, geografją, językoznawstwem i innemi, nic wspólnego z filozofją i teologją niemającemi katedrami i docenturami. Narazie jednak reforma tego wydziału z pewnych względów została odroczona.-

A m n e s t j a z o k a z j i r o c z n i c y W i t o l d o - w e j . Amnestja przestępców politycznych i kryminalnych z okazji uroczystości Witoldowych ma być ogłoszona 8 września. Akt o amnestji wyda prezydent państwa. Części więźniów kara zostanie całkowicie darowaną, innym zaś - zmniejszoną. Pozatem szeregowi osób zostaną darowane grzywny, nałożone w drodze administracyjnej.-

D o k o ł a n o w e j u s t a w y p r a s o w e j w L i t w i e. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych opracowuje obecnie projekt nowej ustawy prasowej, który ma zastąpić istniejącą w Litwie rosyjską ustawę prasową. Projekt jest bardzo wielki i obejmuje wszelkie dziedziny prasy. Między innemi przewiduje on składanie gwarancyj pieniężnych przez redaktorów pism. Odpowiedzialność prasy wobec władzy administracyjnej zostaje zniesiona. Wszelkie sprawy prasowe będzie regulował sąd.-

O g ó l n o k r a j o w y z j a z d o d o n t o l o g i c z n y . Dnia 25 czerwca odbędzie się w Kownie ogólnokrajowy zjazd odontolo-

giczny. Dzieńzjazdu zbiega się z dniem dziesięciolecia Związku lekarzy dentystów. Na zjazd ma przybyć przeszło 200 delegatów.-

Z m i a n a u s t a w y o a d w o k a t u r z e . Rada Stanu opracowła szereg zmian ustawy o adwokaturze, którą niedawno ministerstwo Sprawiedliwości przesłało Radzie. Zgodnie z temi zmianami, dyplomowany prawnik, który zamierza stać się adwokatem, powinien odbyć roczną praktykę w sądzie /obecnie wymaganych jest 2 lata/. O ile prawnik zamierza objąć posadę sądową, powinien odbywać praktykę jeszcze 2 lata oraz złożyć specjalne egzaminy. Godność adwokatów przysięgłych zostaje zniesiona.-

O g ó l n o k r a j o w y z j a z d n a r o d o w c ó w . Centralny komitet partji narodowców szykuje się już do ogólnokrajowego zjazdu, który ma się odbyć w końcu sierpnia. Powiatowe zjazdy stronnictwa zostały już zakończone.-

P o z w a n i e p r o f . V o l d e m a r a s a n a s ą d h o n o r o w y p a r t j i n a r o d o w c ó w . Prof.Voldemaras otrzymał od komitetu centralnego partji narodowców pozew, by się stawił na sąd honorowy partji. Sąd ma się odbyć w końcu bieżącego miesiąca. W akcie oskarżenia, jaki został sporządzony przeciwko Voldemarasowi, jest on oskarżony o kompromitowanie i hamowanie działalności stronnictwa. O ile Voldemaras nie zjawi się na sąd, będzie go się sądziło zaocznie. W skład sądu wchodzą: Minister sprawiedliwości Żylinskis, dyrektor ogólnego departamentu Ministerstwa Oświaty Danilauskas i referent Ministerstwa Obrony Krajowej Dargis.-

Z m n i e j s z e n i e e m i g r a c j i z L i t w y . Według wiadomości Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w ciągu pierwszych pięciu miesięcy r.b. z Litwy emigrowało do różnych krajów 4.279 osób. Emigracja w maju ogółem wynosiła 485 osób, mianowicie: do Argentyny 200, Kanady - 82, Brazylji - 79, Stanów Zjednoczonych - 76, Urugwaju - 55, Brazylji - 50, Meksyku - 8, Palestyny - 5, Australji - 4 i Peru - 1 /wogóle pierwszy z Litwy emigrant do Peru/. W 1929 roku w ciągu tego samego okresu wyemigrowało z Litwy 8.033 osób, w maju zaś 1929 r. - 1.858 osób. Znaczne zmniejszenie emigracji w roku bieżącym tłumaczy się pewnem polepszeniem sytuacji ekonomicznej kraju, wydaniem nowej ustawy emigracyjnej, hamującej niezdrową agitację i wreszcie pogorszeniem stanu ekonomicznego robotników w Brazylji /w ubiegłym roku emigrowało tam 585 osób, w bieżącym zaś - tylko 50./.-

P r z y j ę c i e n o w e g o s t a t u t u u n i w e r s y t e t u p r z e z G a b i n e t M i n i s t r ó w . Na posiedzeniu Gabinetu Ministrów w dniu 6 b.m. został przyjęty nowy statut Uniwersytetu i złożony prezydentowi państwa do podpisania. Z dniem ogłoszenia tej ustawy uniwersytet otrzyma nazwę Uniwersytetu Wielkiego Księcia Litewskiego Witolda. Nowy statut przewiduje nadanie większej intensywności pracom uniwersytetu, podniesienie autorytetu profesorów oraz reorganizację stosunków wydziału do senatu. Na mocy nowego statutu, wyższy personel uniwersytetu jest obierany przez wydziały i za pośrednictwem senatu i Ministra Oświaty przedstawiany prezydentowi, który go zatwierdza. Docentów prywatnych zatwierdza w tym samym trybie Minister Oświaty. Personel naukowy zwalnia prezydent lub Minister Oświaty, zależnie od tego, kto go mianował. Zostają również zreorganizowane katedry uniwersyteckie. Statut wchodzi w moc z dniem ogłoszenia. Do dnia 1 lipca senat uniwersytecki przedstawia za pośrednictwem Ministra Oświaty personel naukowy w trybie ustalonym przez nowy statut, ponieważ obecna liczba profesorów i katedr nie jest uzgodniona z nowym statutem uniwersytetu i liczbą profesorów. Wraz ze statutem uniwersytetu wydano ustawę o etatach personelu naukowego. Wkrótce ma się również ukazać ustawa o wynagrodzeniu dla personelu naukowego uniwersytetu. Dla ustalenia katedr teologiczno-filozoficznych zamierza się wydać oddzielną ustawę. Do czasu, zanim się ona ukaże, będą czynne dotychczasowe katedry i personel naukowy. Statut obowiązuje cały uniwersytet.-